

Секція 5. Юридичні науки

*Клімова Світлана Миколаївна, доктор юридичних наук,
доцент, доцент кафедри правового регулювання
економіки навчально-наукового інституту економіки
і права Харківського національного економічного
університету ім. Семена Кузнеця, місто Харків
ORCID: 0000-0002-5106-6873*

ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОГО АГЕНТСТВА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ У СФЕРІ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<http://www.konferenciaonline.org.ua/ua/article/id-2640/>

Корупція залишається однією з основних загроз ефективному функціонуванню державного механізму, верховенству права та розвитку демократичних інститутів, негативно впливаючи на діяльність органів влади, рівень суспільної довіри та економічний розвиток держави. Тому одним із пріоритетів державної політики України є формування дієвої системи запобігання та протидії корупції, що відповідає міжнародним і європейським стандартам [1].

У цьому контексті важливого значення набуває проєкт Антикорупційної стратегії на 2026–2030 роки, орієнтований на забезпечення потреб післявоєнного відновлення та європейської інтеграції України. Документ передбачає комплексне управління корупційними ризиками у сферах відбудови, використання міжнародної допомоги, публічних закупівель, оборони, а також управління державним майном і земельними ресурсами. Серед ключових новел варто відзначити подальшу цифровізацію антикорупційних механізмів, розвиток ризик-орієнтованого підходу, удосконалення захисту викривачів корупції, посилення інституційної спроможності антикорупційних органів та гармонізацію національного законодавства зі стандартами Європейського Союзу [2].

Сучасна антикорупційна система України характеризується наявністю спеціалізованих суб'єктів, діяльність яких спрямована як на попередження корупційних правопорушень, так і на виявлення, розслідування та судовий розгляд корупційних злочинів. Відповідно до чинного законодавства до таких суб'єктів належать Національне агентство з питань запобігання корупції, Національне антикорупційне бюро України, Спеціалізована антикорупційна прокуратура, Вищий антикорупційний суд, Національна поліція України, Державне бюро розслідувань, а також

уповноважені підрозділи та уповноважені особи з питань запобігання та виявлення корупції [1].

Особливе місце у зазначеній системі займає Національне агентство з питань запобігання корупції (далі – НАЗК), яке є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом. На відміну від інших антикорупційних органів, діяльність НАЗК має переважно превентивний характер і спрямована на недопущення виникнення корупційних ризиків та правопорушень. Саме через діяльність цього органу реалізується державна політика у сфері формування доброчесності, фінансового контролю та запобігання конфлікту інтересів [1].

Одним із ключових напрямів діяльності НАЗК є здійснення фінансового контролю за особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Інститут фінансового контролю в сучасних умовах є важливим механізмом забезпечення прозорості діяльності посадових осіб і запобігання незаконному збагаченню. Його функціонування ґрунтується на принципах відкритості, підзвітності та доброчесності публічної служби.

Відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» до основних повноважень НАЗК належить контроль за поданням декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, перевірка достовірності відомостей, зазначених у деклараціях, здійснення моніторингу способу життя суб'єктів декларування, а також забезпечення функціонування Єдиного державного реєстру декларацій [1].

Першим і найбільш поширеним інструментом фінансового контролю є перевірка декларацій суб'єктів декларування. Вона охоплює контроль своєчасності подання декларацій, перевірку правильності та повноти внесених відомостей, а також проведення повної перевірки декларацій у випадках, передбачених законодавством. Саме електронне декларування стало одним із найбільш важливих інструментів антикорупційної політики держави, оскільки забезпечує можливість громадського контролю за доходами, активами та майновим станом посадових осіб [1].

Законодавство передбачає кілька рівнів контролю декларацій. Перший рівень полягає у перевірці своєчасності їх подання. НАЗК здійснює автоматизований контроль дотримання встановлених строків декларування та, у разі виявлення порушень, має право складати протоколи про адміністративні правопорушення. Такий механізм сприяє підвищенню дисципліни серед суб'єктів декларування та забезпечує дотримання вимог антикорупційного законодавства [1].

Іншим напрямом є перевірка правильності та повноти відомостей, зазначених у деклараціях. На цьому етапі використовуються як автоматизовані алгоритми аналізу даних, так і спеціальні процедури

логічного та арифметичного контролю. Основною метою є виявлення можливих розбіжностей між задекларованими даними та інформацією, що міститься у державних реєстрах або інших джерелах [1].

Найскладнішою формою контролю є повна перевірка декларації. Вона передбачає встановлення достовірності зазначених відомостей, правильність оцінки активів, перевірку наявності ознак незаконного збагачення та конфлікту інтересів. Порядок проведення такої перевірки визначається спеціальним нормативним актом НАЗК, який регламентує процедуру збору інформації, використання державних реєстрів і взаємодію з іншими органами влади [3]. Під час проведення повної перевірки уповноважені посадові особи НАЗК мають право витребувати документи, отримувати необхідні відомості з державних інформаційних ресурсів та здійснювати аналіз фінансової інформації. Результати перевірки можуть стати підставою для складання протоколів про адміністративні правопорушення, внесення приписів щодо усунення порушень, ініціювання службових розслідувань або передачі матеріалів до правоохоронних органів [1; 3].

Не менш важливим напрямом діяльності НАЗК є забезпечення функціонування Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. НАЗК здійснює адміністрування цього реєстру, забезпечує його інформаційну безпеку, організовує зберігання даних і відкритий доступ до них. Наявність публічного реєстру декларацій створює умови для здійснення громадського контролю за діяльністю посадових осіб та сприяє підвищенню рівня прозорості державного управління [1].

Важливою складовою фінансового контролю є моніторинг способу життя суб'єктів декларування. Його сутність полягає у встановленні відповідності між рівнем життя посадової особи та задекларованими нею доходами й активами. Такий механізм дозволяє виявляти випадки приховування майна, отримання необґрунтованих доходів або використання активів, походження яких не підтверджено законними джерелами [1].

Моніторинг способу життя проводиться на підставі аналізу інформації з відкритих джерел, державних реєстрів, баз даних, а також інших доступних інформаційних ресурсів. Особлива увага приділяється зіставленню задекларованих доходів із фактичними витратами та майновим станом суб'єкта декларування. У разі виявлення невідповідностей НАЗК має право ініціювати проведення повної перевірки декларації або передати відповідні матеріали до компетентних правоохоронних органів [4].

Порядок здійснення моніторингу способу життя визначається спеціальним нормативним актом НАЗК, який деталізує процедури аналізу інформації, критерії відбору матеріалів для перевірки та механізми документування результатів моніторингу [4]. Застосування такого інструменту суттєво підвищує ефективність антикорупційного контролю, оскільки дозволяє виявляти потенційні порушення ще до виникнення підстав для кримінального переслідування.

Важливим показником ефективності діяльності НАЗК є результати здійснення моніторингу способу життя суб'єктів декларування та контролю за повнотою заповнення декларацій. За інформацією НАЗК, протягом 2025 року було проведено 247 моніторингів способу життя посадових осіб, що свідчить про суттєве посилення превентивного контролю у сфері запобігання корупції. За результатами проведених заходів Агентство направило до спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції 94 матеріали та обґрунтовані висновки, в яких виявлено ознаки набуття необґрунтованих активів та незаконного збагачення на суму понад 1,113 млрд грн. Такі показники демонструють зростання ефективності аналітичної діяльності НАЗК та посилення взаємодії з правоохоронними органами у сфері виявлення корупційних ризиків [5].

Особливого значення набуває інститут моніторингу способу життя, який дає змогу встановлювати відповідність між задекларованими доходами посадових осіб і їх фактичним майновим становищем. У процесі моніторингу НАЗК використовує відомості з державних реєстрів, відкритих джерел інформації, баз даних та інших інформаційних ресурсів, що дає змогу виявляти приховані активи, недостовірні відомості в деклараціях і випадки можливого незаконного збагачення. Результати діяльності НАЗК свідчать про те, що моніторинг способу життя поступово перетворюється на один із найбільш ефективних інструментів фінансового контролю у системі запобігання корупції [5].

Водночас НАЗК активно здійснювало контроль за повнотою заповнення декларацій. За даними НАЗК, у 2025 році було проведено сотні перевірок декларацій, під час яких виявили випадки подання недостовірних відомостей, приховування майна та фінансових зобов'язань. Контроль декларацій здійснювався із застосуванням ризик-орієнтованого підходу, що дозволило зосередити ресурси на найбільш ризикових категоріях суб'єктів декларування. Поєднання автоматизованого аналізу даних із повними перевітками декларацій сприяло підвищенню результативності антикорупційного контролю та своєчасному виявленню порушень законодавства [4].

Отже, проведене дослідження дає підстави стверджувати, що НАЗК є ключовим суб'єктом реалізації державної антикорупційної політики у

сфері фінансового контролю. Встановлено, що ефективність запобігання корупції значною мірою залежить від належного функціонування механізмів електронного декларування, ведення Єдиного державного реєстру декларацій, проведення повних перевірок декларацій та моніторингу способу життя суб'єктів декларування. Аналіз результатів діяльності НАЗК за 2025 рік підтверджує дієвість зазначених інструментів, про що свідчать численні випадки виявлення ознак незаконного збагачення, необґрунтованих активів та передачі відповідних матеріалів до правоохоронних органів [5]. Це свідчить про поступове посилення превентивної складової антикорупційного механізму та підвищення рівня прозорості діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Водночас аналіз положень проєкту Антикорупційної стратегії на 2026–2030 роки дає змогу зробити висновок про подальшу модернізацію системи фінансового контролю відповідно до європейських стандартів доброчесності та підзвітності публічної влади [2]. Перспективними напрямами її розвитку визначено впровадження ризик-орієнтованого підходу до перевірки декларацій, розширення використання цифрових технологій та автоматизованого аналізу даних, удосконалення механізмів моніторингу способу життя, а також посилення інформаційної взаємодії між НАЗК, державними реєстрами та правоохоронними органами. Реалізація зазначених заходів сприятиме підвищенню ефективності виявлення корупційних ризиків, забезпеченню невідворотності юридичної відповідальності за порушення антикорупційного законодавства та зміцненню довіри суспільства до органів публічної влади. Таким чином, подальший розвиток інституту фінансового контролю та інституційної спроможності НАЗК є важливою передумовою формування ефективної системи запобігання корупції, успішного здійснення реформ у сфері публічного управління та виконання євроінтеграційних зобов'язань України.

Література:

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.
2. Проєкт Антикорупційної стратегії на 2026-2030 роки. Національне агентство з питань запобігання корупції. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/proekt-antukorupsiynoi-strategii-na-2026-2030-roky/> (дата звернення: 31.05.2026).
3. Про затвердження Порядку проведення повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: Наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 29 січня 2021 року № 26/21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0158-21>.

4. Про затвердження Порядку здійснення моніторингу способу життя суб'єктів декларування: Наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 26 жовтня 2023 року № 236/23. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1873-23>.

5. Результати роботи НАЗК за 2025 рік: моніторинг способу життя і контроль щодо повноти заповнення декларацій. Національне агентство з питань запобігання корупції. 23 січня 2026 року. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/rezultaty-roboty-nazk-za-2025-rik-monitoryng-sposobu-zhyttya-i-kontrol-schodo-povnoty-zapovnennya-deklaratsiy/> (дата звернення: 31.05.2026).

*Ніколаєвський Дмитро Сергійович, аспірант,
Інститут держави і права імені В.М. Корецького
Національної академії наук України, м. Київ
ORCID: 0009-0000-9355-1992*

*Науковий керівник: Тимченко Геннадій Петрович,
доктор юридичних наук, старший науковий співробітник,
Інститут держави і права імені В.М. Корецького
Національної академії наук України, м. Київ*

ОЦИФРОВУВАННЯ ПАПЕРОВИХ МАТЕРІАЛІВ СУДОВИХ СПРАВ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ШІ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПРАВОСУДДЯ

Інтернет-адреса публікації на сайті:

<http://www.konferenciaonline.org.ua/ua/article/id-2634/>

Цифровізація правосуддя поступово стає однією з головних умов спроможності судової системи гідно відповідати на виклики часу: зростання обсягу інформації, складність доказової бази, потреби в оперативності, прозорості та забезпеченні рівного доступу до правосуддя. Враховуючи це оцифровування паперових матеріалів судових справ має розглядатися не як допоміжний адміністративний проєкт, а як стратегічна інвестиція у майбутню якість судочинства.

Паперова форма судової справи є зрозумілою, звичною і юридично сталою формою зберігання процесуальної інформації. Водночас вона має очевидні вади: складність швидкого пошуку, фізична вразливість, залежність від місця зберігання, ускладнений доступ для учасників процесу, неможливість повноцінної аналітичної автоматизованої обробки. Якщо матеріали справи існують лише на папері або у вигляді